створенні системи повинні бути реалізовані інформаційні інтерфейси, завдяки яким вона може взаємодіяти з іншими системами відповідно до встановлених правил;

5) принцип стандартизації – при створенні аналітичних комплексів повинні бути раціонально застосовані типові уніфіковані й стандартизовані елементи, проектні рішення, пакети прикладних програм;

6) уніфікованості – аналітики повинні прагнути до того, щоб проектні рішення, які ними пропонуються, підходили до якомога ширшого кола завдань, які вирішуються;

7) принцип ефективності – полягає у досягненні раціонального співвідношення між витратами й цільовими ефектами;

8) принцип єдиної інформаційної бази – інформація вводиться один раз в систему і може бути використана багаторазово різними відділами та надана до .

Отже у процесі аналізу виявляються переваги й недоліки інформації, повнота її використання для аналізу й управління економічною безпекою. Процес підготовки матеріалу до аналізу економічної безпеки підприємства включає також приведення показників у порівнянний вид і спрощення цифрового матеріалу. Однорідність і порівнянність даних – обов'язкова умова одержання правильних результатів при проведенні економічного аналізу. Ризики підприємства оцінюються на основі статистичного методу, який передбачає співставлення збитків підприємства з рівнями його ризику. Максимальний недопустимий рівень ризику з'являється тоді, коли підприємство ризикує власними засобами, тобто всім своїм майном. Варто зазначити, що під час оцінки рівня економічної безпеки підприємництва доцільно застосовувати як класичні, так і сучасні методи – евристичного та ситуаційного, компаративного політичного і економічного аналізу, логіко-структурного моделювання, стратегічного аналізу і прогнозування. Проте ці методи є швидше доповненням до базових.

УДК 628.15

ЕФЕКТИВНІ ЧИННИКИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Черкашина М.В., к.е.н., доцент (НАНГУ)

Сучасний ринковий стан розвитку національної економіки в цілому і умови функціонування українських підприємств пов'язані із наявністю різного роду внутрішніх і зовнішніх ризиків, а тому обумовлюють необхідність забезпечення їх економічного захисту[1].

У зв'язку із цим актуалізуються публікації, які піднімають питання безпеки підприємництва. В Україні і за рубежем цією проблемою з різних точок зору та позицій займалися чимало дослідників, серед яких особливу увагу привертають роботи таких вчених, як: К. С. Горячева, М. Ю. Дмітрієва, М. М. Єрмошенко, Я. А. Жаліло, Н. П. Капустін, В. І. Мунтіян, О. Ф. Новикова, Є. А. Олейніков, Г. А. Пастернак-Таранушенко, М. Б. Тумар та інші.

Науковцями, зокрема, зосереджується певна увага взаємозв'язку понять економічної безпеки і антикризового управління як необхідного складника її (безпеки) забезпечення. Однак, на жаль, в цьому науковому напрямку і досі налічується багато невирішених питань; а деякі з тих, що вже були розглянуті науковцями, залишаються незавершеними. Взагалі поняття безпеки та антикризового управління тлумачаться неоднозначно і інколи взагалі не виокремлюються.

Треба підкреслити, що антикризове управління стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки, бо об'єктом такого управління визнається саме криза як така та її передумови. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити розвитку криз і завчасно їх передбачати та попереджувати. З цих позицій проблема забезпечення безпеки підприємств є в хронологічному сенсі першочерговою відносно до антикризового управління і повинна розглядатися спеціалістами як обов'язковий елемент загального механізму управління підприємствами, тоді як

антикризове управління стає необхідним при виникненні чи розвитку кризових явищ [2].

Отже, забезпечення безпеки підприємств передує етапам антикризового управління; і, якщо перше буде успішним і позитивно результативним, то друге може й не знадобитися.

Крім того, на жаль, недостатньо наукової уваги приділяється й конкретизації практичних процедур й методів забезпечення безпеки підприємств. У даному сенсі йдеться про необхідність акцентування уваги на плануванні як функції менеджменту забезпечення безпеки підприємств.

Але, при цьому варто зауважити, що: по-перше, в контексті забезпечення безпеки підприємств значущість планування їх діяльності підвищується у зв'язку із збільшенням різного роду ризиків і загроз; по-друге, швидкоплинність середовища функціонування сучасних підприємств вимагає принципово нових і ефективних планових процедур [3]. Мова йде про перехід у сфері менеджменту від планування до бюджетування , що стає об' єктивно необхідним за умови прискорення процесів змін як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі підприємств.

Досить нове і модне у сучасній науці слово «бюджетування » стало вже відомим і у вітчизняній економічній науці; але , на жаль, наука ще явно не достатньо до потреб практики приділяє йому увагу, а на практиці саме процедури нового підходу до планування (бюджетування) не отримали майже ніякого поширення. Треба, звісно, погодитися із тим, що, хоча на деяких великих, прогресивно працюючих (а таких, на жаль, небагато) вітчизняних підприємствах і запроваджуються елементи бюджетування, але для малих і середніх українських підприємств впровадження бюджетування є взагалі проблематичним і навіть не можливим.

Ще раз підкреслимо, що швидка змінність середовища функціонування підприємств вимагає зменшення (скорочення) планових періодів і тому переносить акценти у плануванні їх діяльності саме на оперативне планування. Як вказує, наприклад, В. М. Шелудько, бюджетування – це необхідна складова фінансового планування, оскільки основою будь-якого оперативного чи поточного фінансового плану є система відповідних бюджетів [3].

Тому сучасний менеджмент у сфері забезпечення економічної безпеки підприємств має базуватися на бюджетуванні як основної складової специфічного менеджменту забезпечення їх захисту.

Бюджетування забезпечить підприємствам досить серйозні переваги, і, перш за все, – забезпечення їх надійного захисту від наявних чи можливих ризиків та небезпек.

Для забезпечення безпечних умов діяльності і впровадження на українських підприємствах системи ефективного бюджетного управління необхідно:

− у першу чергу запровадити на вітчизняних підприємствах управлінський облік, якого досі на багатьох з них не застосовують;

− розробити ієрархічно структуровану систему цілей, завдань та взаємозв'язків між структурними підрозділами підприємства як у короткостроковому періоді, так і в довгостроковому, що має убезпечити підприємство від негативного впливу ризиків та загроз;

− в розгалуженій системі бюджетів підприємства в процесі їх реалізації розробити та запровадити процедури моніторингу будь-яких відхилень від планових завдань означених бюджетів та визначитися у необхідних параметрах, які розраховуються для аналізу відхилень від плану у цій системі бюджетів;

− на базі аналізу фактичних відхилень параметрів від планових завдань, зафіксованих завдяки інформаційній базі управлінського обліку, своєчасно приймати управлінські рішення щодо регулювання цих відхилень, а також за необхідності – коригування й деяких планових значень параметрів бюджетів.

Процедури бюджетування являють собою досить складне явище і вимагають від менеджерів значних зусиль як у складанні бюджетів, так і у їх виконанні; більше того, швидко змінювані умови, в яких здійснюється діяльність підприємств, призводить до того, що виконання бюджетів можна розглядати як низку хронологічно пов'язаних (наступних один за одним) оперативних планів, тобто бюджетів.

Впровадження бюджетування на

сьогодні є ефективним чинником забезпечення їх безпеки і в цілому їх надійного захисту, а також підвищить результативність їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Каличева Н.Є. Проблеми та перспективи розвитку економіки України в сучасній світовій економічній системі / Н.Є. Каличева// Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. − Хмельницький: ПВНЗ «Хмельницький економічний університет», 2015. – Вип. 4 (40). - С. 117 – 120.

2. Горячева К. С . Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: дис. … кандидата екон. наук : 08.06.01 / Кіра Сергіївна Горячева. – Київ, 2006. – 174 с.

3. Дикань В.Л. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / В.Л. Дикань, І.В. Воловельська, О.В. Маковоз. - Х.: УкрДАЗТ. -2011. – 266с

4. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник/ В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2013. – 375 с.

УДК 658.14

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ

Чухлата Ж.Г., ст. викладач (НАНГУ)

Сучасні ринкові умови конкурентного внутрішнього та зовнішнього середовища вимагають від менеджерів підприємств розробки та реалізації стратегічних рішень щодо забезпечення конкурентоздатності, одним з факторів якої є оптимізація витрат підприємства. Для цього потрібно проводити комплексну оцінку результатів діяльності, у т.ч. порівняльного аналізу структури, динаміки, ефективності витрат за даними інших учасників ринку, основним інформаційним джерелом яких є фінансова та статистична звітність. Тому питання доступності та повноти необхідних даних про витрати суб'єктів господарювання є завжди актуальними.

З метою надання зовнішнім користувачам «повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності» [1] підприємства оприлюднюють фінансову звітність, згідно чинному законодавству, в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет, на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та ін.

Дані про витрати суб'єктів господарювання надаються у наступних формах фінансової звітності: звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (форма №-2, № 2-к, № 2-м, № 2-мс), звіт про рух грошових коштів (форма №-3, №-3к), примітки до річної фінансової звітності (форма №-5), додаток до приміток до річної фінансової звітності (форма №-6).

Перелік підприємств, які зобов'язані її оприлюднювати, визначається ст. 14 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» [1].

З метою «підвищення рівня прозорості та співставності показників фінансової звітності вітчизняних компаній» [2] 05.10.2017 р. Верховна Рада України в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом затвердила зміни до вказаного закону, згідно яким визначаються додаткові вимоги до юридичних осіб, повинних публічно надавати звітну інформацію. Здебільшого це відноситься до великих та середніх підприємств.

Підприємства, які не підпадають під дію ст. 14 закону № 996, зазвичай не оприлюднюють свої звітні дані. Тому інші юридичні та фізичні особи можуть отримати копії фінансової звітності за запитом, згідно Закону України «Про доступ до публічної інформації» [3], ознайомитись зі звітністю за місцезнаходженням вказаних підприємств [4] або скористатися платними послугами інформаційних агентств.

У вільному безкоштовному доступі звітну інформацію про витрати можна отримати також у формі статистичних даних.

Для задоволення інформаційних потреб зовнішніх користувачів статистична економічна інформація оприлюднюється на офіційних веб-сайтах Державної служби статистики України (Держстат) та її